

„Старите песни омръзнаха вече и стиховете им замират, преди да стигнат до слуха . . . Животът, кипящият живот, иска живот, иска силни, свежи и убедителни слова.“

Творчеството на Смирненски не се развива само от влиянието на тая литературна среда, но носи само нейните белези. То подхвана и продължи цялостно завоеванията на реалистичната ни литература.

За появата на Христо Смирненски — на метода на социалистическия реализъм в неговото творчество — бе необходима огромна подготовка. Пример за това ни дава руската литература, където появата на Максим Горки бе подготвена от великата руска класическа литература, насочена към изобличаване на строя, към разкриване на освободителния идеал на народа, към максимално разгръщане на реалистичната художествена форма.

За наша национална гордост специфичните особености на литературата ни също подпомогнаха възникването на социалистическия реализъм. Това се потвърждава от характера на класическата ни литература.

Творчеството на нашите писатели-реалисти, което ражда у читателя живо естетическо удоволствие, е наситено с изобличение на строя, с ненавист към душители на народа. То е изпълнено с тревога за народното бъдеще и съдба, то възвисява и облагородява с патриотичния идеал и с хуманизма си. Положителният герой на Ботев, Вазов, Елин Пелин се насочваше в жизнената си дейност към радикална промяна в живота. Сатирата бе неотразима, отличителна черта на техния реализъм. Естетическият идеал на тези писатели бе идеалът за народно щастие, за напредък.

Черпейки сок от народния живот, творчеството на нашите писатели се изпълваше с огромна художествена сила, с богатство на формите. Творчеството на нашите писатели-реалисти вършеше делото на безшумния кръг на революцията — то подкопаваше устоите на строя, каквито и да бяха субективните цели. Обяснения за това трябва да търсим в самите особености на нашия национален живот. До Освобождението над гърба на народа ни пицеше турски камшик. След Освобождението експлоататорската система легна с тежкото си бреме върху народните плещи. Така противоречието между народа и строя пронизва цялата ни следосвободженска литература, чувствува се и в най-отдалечените ъгълчета на нейния живот. Това не разбират само онези, които не познават нашето действително литературно развитие.

Здравата ни реалистична художествена литература е плът от плътта на народа, негово слово, негов вик на протест, израз на неговия копнеж за радикална промяна в живота. Не случайно Вазов писа:

Тирани! Всю се морите —
не се гаси туй, що не гасне.
Лучата, що я днес гасите,
тя на вулкан ще да порасне.

Ако този Вазов идеал е непостижим във формално-исторически смисъл при тогавашните условия, ако е ограничен от мирогледа на